

NOVI PARLAMENT I POTREBA ZA DEMOKRATSKIM ISKORAKOM

Vrijeme je za drugačiji odnos većine i manjine



Na parlamentarnim izborima održanim 29. marta 2009. Koalicija Evropska Crna



Piše: Stevo Muk

Gora – Milo Đukanović koju čine Demokratska partija socijalista (DPS), Socijal-demokratska partija (SDP), Bošnjačka stranka (BS) i Hrvatska građanska inicijativa (HGI) osvojila je 48 mandata. Socijalistička narodna partija (SNP) predvođena Srđanom Milićem osvojila je 16 mandata, Nova srpska demokratija čiji je lider Andrija Mandić 8 mandata, Pokret za promjene koji vodi Nebojša

Vrijeme je za promišljanje drugačijeg odnosa većine i manjine u crnogorskoj Skupštini

Medojević 5 mandata. Po jedan mandat su osvojile partije i koalicije koje predstavljaju albansku nacionalnu manjinu: Demokratska unija Albanaca čiju je nosilac liste Ferhat Dinosha, Forca čiji je lider Nazif Cungu, Koalicija Demokratskog saveza u Crnoj Gori i Albanske Alternative čiji su lideri Mehmet Bardhi i Gjergj Camaj, kao i Koalicija Perspektiva čiju je listu predvodio Almir Hollaj.

Demokratska partija socijalista je nasljednica Saveza komunista Crne Gore. Sadašnji naziv nosi od Kongresa 1992. DPS je, od 2008. godine, punopravna članica Socijalističke internacionale. U dosadašnjem sazivu, DPS je imao 33 poslanika/ce u Skupštini Crne Gore, Predsjednika i većinu članova Vlade

Crne Gore.

Pokret za promjene (PZP) je osnovan u julu 2006. godine. Osnivači partije su pripadali nevladinoj organizaciji Grupa za promjene (GZP) koja je na javnoj sceni djelovala od 2003. do 2006. PZP je blizak Evropskoj narodnoj partiji. Poslije izbora 2006. imao je 11 mandata u Skupštini Crne Gore, a dio rukovodstva i članstva izašao je iz partije 2009. i osnovao Demokratski centar (DC), partiju koja je na izborima nastupila u koaliciji sa Liberalnom partijom (LP) ali nijesu uspjeli da pređu izborni cenzus.

Socijalistička narodna partija je osnovana februara 1998. nakon podjele jedinstvenog DPS-a. SNP je, do sada, imao 7 poslanika u Skupštini Crne Gore, a nastupao je u koaliciji sa NS i DSS na izborima 2006. SNP je bio lider bloka stranaka za

zajedničku državu Srbije i Crne Gore. Predsjednik SNP-a je i Predsjednik Nacionalnog savjeta za evropske integracije (NSEI).

Socijal-demokratska partija Crne Gore je osnovana na Kongresu ujedinjenja SDPR-a i Socijalističke partije Crne Gore juna 1993. Stranka je punopravna članica Socijalističke internacionale od 1996. U prethodnom sazivu SDP je imala 7 poslanika/ca u Skupštini Crne Gore i niz članova Vlade.

Nova srpska demokratija (NOVA) je osnovana januara 2009. ujedinjavanjem Srpske narodne stranke (SNS) i Narodne socijalističke stranke (NSS).

Bošnjačka stranka (BS) kao partija bošnjačke manjine sa sjedištem u Rožajama nastala je političkim udruživanjem četiri političke partije:

Internacionalna demokratska unija (IDU), Stranka demokratske akcije (SDA), Bošnjački demokratski savez (BMS) i Stranka nacionalne ravnopravnosti (SNR). BS je na izborima 2006. nastupila u koaliciji sa Liberalnom partijom i u prethodnom sazivu imala imala 2 poslanika.

Hrvatska građanska inicijativa (HGI) je politička stranka osnovana maja 2003. sa ciljem da vodi posebnu brigu o ostvarenju prava i sloboda hrvatskog naroda u Crnoj Gori. HGI je na izborima 2006. nastupala u koaliciji sa DPS i SDP i imala 1 poslanika.

Demokratska unija Albanaca je partija albanske manjine osnovana januara 1994., a u prethodnom sazivu Skupštine imala je 1 poslanika. Predstavnik DUA u Vladi bio je ministar za ljudska i manjinska prava.

Nova demokratska snaga FORCA – politička partija Albanaca sa sjedištem u Ulcinju osnovana je oktobra 2005. Na prethodnim izborima nije ušla u Skupštinu.

Koalicija albanskih partija – Demokratskog saveza u Crnoj Gori i Albanske Alternative – su u prethodnom sazivu Skupštine pojedinačno imale po 1 poslanika.

Albanska koalicija – Perspektiva po prvi put ulazi u Skupštinu.

Konstituisanje novog saziva crnogorske Skupštine prilika je i za konstituisanje novog odnosa parlamentarne većine i manjine. U krug parlamentarne većine će, izvjesno, pored članica velike pobjedničke koalicije ući i DUA. Parlamentarna manjina će biti oličena u trima većim strankama SNP, NSD i PZP, i tri male albanske nacionalne stranke odnosno koalicije DSuCG i AA, Perspektiva i Forca.

Vladajuća većina se u Skupštini

ranije često služila raznovrsnim metodama pritiska, opstrukcija i obesmišljavanja opozicionih prijedloga, inicijativa i zahtjeva. Crnogorska opozicija se, pak, ranije često služila bojkotom plenarnih zasjedanja kao metodom pritiska na parlamentarnu većinu i Vladu, mahom povodom ukidanja direktnih prenosa parlamentarnih zasjedanja od strane javnog servisa RTCG.

Vrijeme je za promišljanje drugačijeg odnosa većine i manjine u crnogorskoj Skupštini. Poslanici bi trebali, prilikom konstituisanja novog saziva, a posebno u pogledu izbora potpredsjednika Skupštine i predsjednika skupštinskih odbora, voditi računa o preporukama Parlamentarne Skupštine Savjeta Evrope sadržanim u rezoluciji 1601 iz 2008. koja nosi naslov "Proceduralne smjernice o pravima i odgovornostima opozicije u demokratskom parlamentu".

Imenovanje potpredsjednika Skupštine iz reda opozicije bilo bi nova vrijednost i značajan demokratski iskorak u radu Skupštine Crne Gore. Dogovor parlamentarne većine i manjine o ovom pitanju bio

Imenovanje potpredsjednika Skupštine iz reda opozicije bilo bi nova vrijednost i značajan demokratski iskorak u radu Skupštine Crne Gore

bi prilog političkoj kulturi, dijalogu i poštovanju usvojenih propisa. Poslovníkom Skupštine Crne Gore je propisano da se jedan potpredsjednik bira, na prijedlog opozicije, iz reda opozicije. Međutim, u prethodnom sazivu Skupštine, opozicija nije imala potpredsjednika jer vladajuća većina nije htjela da prihvati prijedlog opozicije da se na tu funkciju izabere poslanik iz redova Srpske liste i potpredsjednik Srpske narodne stranke, pod obrazloženjem da ova koalicija i partija ne priznaju državu Crnu Goru i njene simbole pa je kao takav ovaj poslanik neprihvatljiv za tako značajnu državnu funkciju.



U prethodnom sazivu Skupštine, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode bio je poslanik PZP-a, a Odborom za ekonomiju, finansije i budžet predsjedavao je poslanik SNP-a.

Prilikom izbora predsjednika skupštinskih odbora u novom sazivu treba povesti računa o tome da je pomenutom Rezolucijom Parlamentarne Skupštine Savjeta Evrope, između ostalog, preporučeno sljedeće "Predsjedavanje stalnim odborima omogućava se parlamentarnim grupama na osnovu propor-

cionalne zastupljenosti; poslanik opozicije predsjedava makar jednim odborom; predsjedavanje odborima koji su nadležni za nadgledanje rada vlade, kao što su odbor za budžet i finansije, odbor za reviziju ili odbor za nadzor službi bezbjednosti i obavještajnih službi, treba omogućiti poslaniku iz opozicije".

Bilo bi od značaja da parlamentarna većina ubuduće, za razliku od dosadašnje prakse, obezbijedi ravnopravan tretman i raspravu o opozicionim prijedlozima zakona, kao i o inicijativama opozicije za primjenom kontrolnih funkcija Skupštine.

Na taj način bi se učinio i

značajan iskorak u pravcu prevazilaženja stanja u Skupštini Crne Gore. Podsjećanja radi, u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2008, se navodi i da "Skupština nije dobro iskoristila radna tijela", kao i da "poštovanje Poslovníka i dalje ostaje problematično. Štoviše, mehanizmi nadzora i kontrole predviđeni Poslovníkom se ne koriste na odgovarajući način. Rad Skupštine još nije dovoljno efikasan i transparentan, naročito u pogledu pravovremenog planiranja tačaka dnevnog reda i dostavljanja dokumenata skupštinskim odborima." Dalje Komisija ocjenjuje: " Skupština je značajno unaprijedila nadzor nad odbrambenim i bezbjednosnim strukturama, što je ključni prioritet Evropskog partnerstva. Međutim, ima još prostora za značajnije unaprijeđenje nadzora nad glavnim aspektima rada ovih tijela. Nadzorna uloga Skupštine generalno ostaje i dalje slaba."

Usvajanje odnosno primjena navedenih preporuka bilo bi i u skladu sa duhom izjava koje su nakon nedavnih parlamentarnih izbora date od strane predstavnika zajedničke posmatračke misije OEBS-a i Savjeta Evrope, a u kojima je naglašena važnost inkluzivnosti u postizbornom procesu.

Autor je predsjednik Upravnog odbora Instituta Alternativa